

Khi ngựa hoảng sợ, thì hai vành tai rung động không ngừng và phát ra những tiếng kêu như bị hắt hơi.

Người Việt thường ví von người nào ăn nói bộc trực không che dấu uẩn khúc thì người đó ăn nói “thẳng như ruột ngựa”. Sở dĩ nói như vậy, vì thực tế ruột ngựa dù dài (khoảng 22m), nhưng ống tiêu hóa hay một tít đầy dài 1m có thể chứa 30 lít thức ăn và được xếp thành một túi thẳng trong khoảng bụng nên được tiếng “thẳng như ruột ngựa”. Ngựa có thể nhịn uống trong hai ba ngày và có thể nhịn ăn cả tháng. Bởi vậy ngựa dùng đi đường trường và dùng trong trận đánh nhau ít phải lo thực phẩm. Ngựa rất thông minh và có trí nhớ rất tốt. Bởi vậy ngựa dùng trong các gánh xiếc và trong các cuộc tranh đua nhảy hàng rào và diễn hành đẹp. Thường thường ngựa nhớ những nơi đã đi qua hay ngủ lại. Mũi ngựa rất thính. Chúng có thể đánh hơi chủ của nó cách cả ngàn mét.

Ngựa cũng là một con vật chạy rất nhanh. Tốc độ đến 66km/giờ. Những ngựa đua chạy 1000m chưa đầy một phút. Chúng có thể chạy liên tục cả hai trăm cây số suốt ngày đêm không nghỉ.

3. Ngựa trong đời sống con người

Người Việt chúng ta thường ví von một đời sống cơ cực bị hành hạ là “kiếp trâu ngựa”. Con người đã dùng ngựa như một phương tiện phục vụ đời sống. Ngựa dùng để cưỡi hoặc kéo xe. Hai công việc này ngựa thường bị đánh đập. Ngay cả ngựa cao giá, quý trọng như ngựa đua, cũng bị đánh liên tục.

Từ xưa ngựa dùng để chiến đấu đã trở thành từng đội quân (ky mã). Lính cưỡi ngựa chiến đấu gọi là kỵ binh. Hình ảnh các hiệp sĩ châu Âu trên lưng ngựa biểu tượng những anh hùng trong thời chiến chinh.

Trong lịch sử chiến tranh, các đội kỵ mã lưng lầy của đế quốc La Mã và đế quốc Mông Cổ. Đối với Việt Nam, những đội kỵ mã Mông Cổ tung hoành khắp năm châu nhưng vào đến Việt Nam đã bị Việt Nam chặn đứng và tiêu diệt dưới triều đại quân nhà Trần.

Vì đặc điểm chạy nhanh, nên ngựa dùng để thông tin liên lạc. Ngày xưa, khi loài người chưa có máy bay và xe hơi, ngựa là phương tiện thông tin giao dịch tiện lợi và nhanh chóng nhất. Với đặc điểm này mà người ta đã huấn luyện ngựa “đường xưa lối cũ” không sợ bị lạc đường.

- Ngựa dùng để kéo xe trong các cung vua phủ chúa. Những chiếc xe ngựa sang trọng dành cho vua chúa hay nữ hoàng đều do ngựa kéo. Ngoài ra, các công chúa hoàng tử dùng ngựa trong các cuộc chu du thưởng ngoạn. Ngày nay, đi xe ngựa kéo là một dịp đặc biệt, sang trọng.

- Ngựa dùng làm xiếc. Nhờ óc thông minh nên nghe được huấn luyện để biểu diễn trong các gánh xiếc. Ngựa có thể nhảy theo điệu nhạc, nhảy qua vòng lửa, đi bằng hai chân sau.

Ngày nay, ở nhiều nước nhất là ở Úc, ngựa được dùng trong kỹ nghệ đua ngựa. Mặc dầu những trận đua ngựa hàng ngày được liệt vào trò chơi thể thao nhưng thực chất là một trò chơi đen đỏ dành cho những người có máu bài bạc. Với kỹ nghệ đua ngựa phổ biến ở Úc, hàng năm chính phủ Úc cũng đã thu vào hàng trăm triệu thuế qua những dịch vụ kỹ nghệ này.

Trong lịch sử loài ngựa, có những con ngựa tên tuổi gắn liền với lịch sử của mỗi dân tộc. Như con ngựa trắng của Cesar được xem là dũng tướng cổ La Mã. Ở Việt Nam, chúng ta có con ngựa Phù Đổng tiên vương.

Trong huyền thoại Hy Lạp, câu chuyện con ngựa thành TROA rất nổi tiếng khắp thế giới về tài mưu lược của tướng Ôđyxê. Đó là việc ông ta sai người làm con ngựa gỗ thật lớn, trong bụng có thể chứa toán quân lính tinh nhuệ. Ông ta đã đẩy con ngựa gỗ này đến trước thành TROA, dân chúng ra thấy con ngựa lớn, thích thú, kéo vào trong thành. Đợi đêm xuống, quân Hy Lạp từ trong bụng ngựa xông ra và đồng thời dẫn quân bên ngoài tràn vào đốt phá. Quân thành Troa hoàn toàn thất bại.

Trong những chuyện thần thoại Phật giáo, ai cũng biết con ngựa của đường Tam Tạng “Tây Du Ký” kể lại câu chuyện Tôn Ngộ Không cùng với Trư Bát Giới, Sa Tăng phò đường Tam Tạng sang Tây Trúc thỉnh kinh. Một con ngựa bạch đã có công giúp đường Tam Tạng thoát nguy đến được đất Phật.

Phan Trung Việt